

PATXI ESKUDERO: EUSKALERRIAREN MUSIKALARI

Ibarbia'tar Joxe Anjel

—Arantzazu'koa—

Sarritan igo izan da euskal-eresgille arrigarri au Arantzazu'ra; Baiña, batez ere bi ikustaldi zaizkigu oroigarrienak. Bat, orain sei urte, 1955'an, Arantzazu'ko urte santuan Poema Sinfonikoen norgeigoka bat jarri zala-ta, bertako txokoa aztertu nairik egin ziguna. Eta bein Arantzazu'n zegolarik etzigin gazteeri bere itzalditxoak ukatu. Eta ain musikarari sakon dalarik, bere itz jario xamurrean gazteon biotzak biziki esnatu zituen.

Bestea oraindik orain, 1960'ko udaberrian, bere Poema saritua emen arkaitz arte ontan entzutera etorri zanekoa, Aurretik Poema zoragarri onek Barcelona'n eta Donostian txalo luzeak, ongi merezita,

jaso zituen. Eta azkenik, guk ere txoko ontarako sortua zen edertia bertan atsengintsu miazkatzeko aukera izan genduan. Egun aretan, 1960'ko igande bat zan. Arizti bateko belar goxoan eseerik, Eskudero maixu ospatsuaren lagun gina eta bere Poema entzunez, artista onengan dugun gizon sakon, xamur onen lillura sumatu genduan.

Eta hinbitarteko alkarrizketan bere bizitza, lan eta asmoetaz eman zizkigun berriak gure aldizkarirako jaso genituen. Ona emen neronek zerbait orraztuak, baiño orduan sortu zidaten lillura ta zirrara berekin.

***

Eskudero gizon atsegiña da. Gozoa bere mintzoan; lasaia itz dagianean. Biotzean itsasirik daramazkin arte ta edertasunak azaltzen ez du ezkutukirik; dana danentzat agertzen da. Ez du areriorik; edertizaleen artean, au arrigarrizamarra irudi arren. Eta bere jarraibidean beste iritxikoren batekin arkitzen bada, itz auekin erabakitzen du ezberdintasun au: «Ez goaz bide berdiñetik. Eta gonbazioak mingarriak dira».

Jenioaren almena darاما biotzean, ernai ta baretasun batera delarik. Eskudero ez da ainbat edertilarien antzera azalean, jantzian galtzen dan oietakoa: Eskudero illargi-printza ur bareetan antzera zorrotz eta sakonki sartzen baida bere azterketa eta saioetan. Bere begirakune argian eta benetasunean musikalari aundi eta sakona agertzen dala esango nuke.

Ez du itz jario geiegizkorik. Ontan euskaldunon zentzutasun eta aiurria ederki agiri ditu.

—Eta zure lanen balioaz zer?

—«Ez dagokit neri neurtze ori erabakitzea». Ez baida iñor norberaren lanen balioa azaltzeko egokien. Otregaitik etzait gaizki iruditzen nere gogo onari jarraituaz eta odol gaztearen ausardia ezkutugabe, bere esanei noizean bein nere iritzia itsastea. Askotan baditeke igarleena egitea eta ezer ez asma-tzea.

* * *

Eskudero, 1913'an Donostiko uri pitxian jaio zan. Bertako «Conservatorioan» egitu zituen leenbiziko armonia-ikasaldiak. Baiña, leenengoak bakarrik. Bere examiña parekabeekin Donosti'ko Aiuntamendu eta Diputazioaren beka bat irabazi baizuen. Eta beka onen bidez Madrillera joateko eskubidea zualarik, an Conrado del Campo maisuaren begirapean jardun zuen. Eta emen, Madrillen ere laister asi zan bere adimen zorrotza diztiratzen, eta atzerrirako beste beka bat lortu zuen. Laister zan Paris'en. Eta ainbeste artisten amets-kabi dan Paris'en, Le Flem eta Dukas ospatsuen aginduetara jarri zan. Eta azkenik, Leipzig'era jo zuen, eta Wolf'en eskuetan jarraitu ikastaldiak.

Ikastaroko urte auetan ondo oiñarritu da Eskudero. Bide au musikalari aundi danak urratu bear izaten duñe. Berak aitortu digunez, Bach'eri jaso dion teknika eta Behetoveen'en forma jori ta aberatsa omen dira bere musikalaritzaren oiñarri irmoen eta sakonenak. Baiña, ba-diteke Ravel aundiak aitatu ditugun maisuak bezin biziki ezarren, biotz barneagotik Eskudero ukitu izatea. Ez da Ravel aoz Eskudero-ren maixu izan; baiña bai, Eskudero Ravel'ek lilluratuta beragana urbildu dana. Kidetasun bat ikusten dut Ravel eta gure Eskudero'ren artean, haiña ustegabea, bien euskal-aiurriak sortua baida, —Ravel Ziburu'n jaio zitzaigun—. Eta ki-

detasun onek eramanda ainbat ezti jaso du Eskudero'k Ravel'endik. Orregaitik ezin uka Eskudero'k asko zor dionik.

Ravel da, dudarik gabe, orain arte gure lur aldetan ezagutu dan musikalaririk zundiena; euskal-eresti-zati berezirik sortu ezarren. Teknika orraztua, biotz-ukitzez eta azal-ederrez oparotsua izanik, gizaldi ontan agertu den musikolari gorenetakoa da. Eta bere jarraitzaille gaztearen eresti-zati bat entzuteko aukera izan zuanean, «Cuarteto en sol» alegia, norena zan jakin gabe, iritzi gorenena eman zion. Orregaitik ez da arritzekoa Ravel'i euskaldun baten lana entzun zuala adieraztean oro txoraturik gelditu bazan. Orduarte ez oben zuen Ravel'ek Eskudero'ren berririk.

Eskudero garai auetarako atzerriko ibillaldietatik itzulita, Ravel'en kutsuak ikutua, aberriko txoko beroan ezarri da, eta dagoneko musikalaritzan gizon egiña dugu. Orain arte arbola gaztea sendotzen, indartzen egon da alerik emateko betarik etzuala, baña aurrerakoan erruz asiko da frutuak ematen, eta ale gorri-ori zoragarriak eman ere.

Bein Euskalerrian Bilbao'ko Miserikordi-etxean organista urte batzuek igarorik, 1947'an txapelketa paregabean Dorosti'ko Armonia-katedraren jabe aixa altxa zan. Eta gaurdaino bertan dugu maixu.

Bere kabitzat Zarautz erri atsegi-

ña aukeratu du. Eta emen biotzaren kilima eresti lan arrigarriak asmatzen ari da.

Eskudero musikolari pizkor eta osoa erne da. Erestitia mamitu egiten du eta musika-lan berriak sortu. Eskudero benetan musikolari da. Eta, bere balioaz jabeturik, musikalaritzara biotz eta kemen guztiz emen da. Erestitia sortu egiten du, erakutsi eta batez ere bizi.

Eresgille bezela da ezagunen, au baida bere jantzirik ikusgarriena. Baña ezin aztu ditzakegu emen beste bere apaingarri ederrak. Biotzez musikalaritzara emana, ez da erestijauregi amesgarrian itxi, musikolari batentzako au egokien irudiarren. Ez, Eskudero'k emen ere gizonki jokatu nai izan du. Ez du bere musikalaritzako aberastasun guziaren jabe bakarra izan nai; orregaitik bere aberastasunetik iturri bat zabaldu digu, nai dugunok bertan gure pitxarra bete dezagun. Le Flem, Dukas eta bera bezelako maixu aundiak, bakoitza bere etxetxoan itxi izan balira, bera etzala dana izango konturatu baida. Eta au gizarzte-onak, aurrerapenak eskatzen diguna da: musikolari aundiak *Conservatorio*an maixutzan jarri dituzela. Musika maixuak ikastetxetik urrun dabiltzanean ezin musika-saicen burubide aundirik, zuzenik izan. Emen ere bizitzako mailla guztietan gertatzen dana jazotzen baida. Eta itxua bide urratzaille artea galbide segurua da. Orregaitik ezin uka musikaliaren aunditasu-

* * *

na ikastetxeko maixutzan, lan sortzetan bezin garbi azaldu ezin ditekunik.

Jakin naiak eragin da, zeredozer galdetu nion ikasleezaz Eskuderori. Berarekin asko zebiltzela banekian. Eta erantzuna etzan ain baikorra izan:

—Ikasleak erruz dauzkat, eta batzuek haliokoak. Baiña gaurko gazedia ar gaiztoak jota dago. Dirua maite du ta zauri au gozatan alegintzen da. Eta batez ere ez du musikalaria on bat egiteko astirik artzen. Azkar burua altxa nai da, eta ondo ernetzeko lenen usteldu egin bear.

—Zer metodu-era iruditzen zaizu musikalaritzan aurreratzeko onuragarriena?

—Norberaren balioei begirune aundia zor zaie; baiña, ala ere, lenengo urteetan maixuaren arauetara itxu-itxuan jarri ta lotu bear da. Urte auck bizitza guztiko bideak zuzentzen baidituzte. Orregaitik garrantzi aundienekoak iruditzen zaizkidalako, maixuaren arauak norberaren balioen gaindik jartzen ditut urte auetan. Erne nai duen aziak iturriko ur gardenetik edango du, arago musikalaritzan tinkatu nai duenak. Baiña nundik xurgatuko arte ona? Maixu aitor-klasikue-tatik bezin egoki inñundik ez. Onekin ez det ikaslea beti maixuaren aginduetara egon bear duenik esan nai. Ez. Ikaslea aurrera dijoalarik, are ta askatuago utzi bear da, bera

baida erabaki bear duena, ez maixu. Norberarena baida edertia.

* * *

Abeslari-taldeak zuzentzen ere oso yayoa dugu Eskudero. Ikustekoak dira ordurarte ain paketsu zarenaren arintasun, kemen eta indarrak. Ez da beiñere aulkira igo batbatean eta beste gabe. Edozein musika zati jendearen aurrean emateko, biotzean bakardadea egin bear dela dio, gogoaren pakean abestiaren muiñetaraiño sar dedin. Zuzendaritza bukatu ondoren ez da lengoa Eskudero. Musikaren ukiak eraginda, biolin baten dardara bezin urduri jartzen da.

Saioetan zorrotz jokatzen du, serio-tasuna maite du, eta bere elburua lortu arte ez du etsitzen.

Donosti'ko Orkestak zinez maite du, eta bere zuzendaritza artzen duanean aski irabazten dute talde onen saioak.

—Zein garrantzi emango zenioke Zuzendariaren egintzari, galdetzen diot.

—Guar larregi estimatzen da zuzendariaren lana. Entzule asko ez datoz abestiaren goxotasuna xurgatzera, zuzendariaren geiegikeri edo arinkeri eragabekak ikustera baizik. Askotan entzun izan oi da: Zuzendari orrek jazkera berezi ta zerbait berezirik eman dio musikari... Baiña ez da au egia; ez da Zuzendaria abestiari jantzi berria ematen dio-na, erestiak berak baidaramazki

edergarri auek danak. Zuzendari onak erestiarren mamian arkitu bear du entzuleari eman nai dion giarra. Bestela ez da eresti-zuzendari izango. Zuzendariaren aunditasuna abestian gorde diran kolore guztiak erakustean eta entzulearen gustagarrri jartzean baidago.

* * *

Oraindik ez dugu Eskudero'ren aberastasun - putzu guztia agortu. Egia aitortu nai badugu, ezer gutxi sakondu dugu gure maixu gorongarriaren nortasun arrigarrian. Eskudero batez ere eresgille, abesti-asmatzaille da. Gutxi dira gaur Espaini'an, inor ez esateagatik, lan auetan Eskudero'ri eramango diotenik. Uri nagusian bere izen ospetsua oraindik ezagutu ez arren, Madrillen ez baidute ez «Illeta», ez beste bere lan bikainik entzun nai izan, au egia izango da. Gonbazioak mingarriak dira, baiña, ez da au nere iritzia, gai ontan ikasiena baizik.

Ez dute, ez orfeoi-abestien armonizazioek, ez pianorako bariazioek betetzen, gorago igo nai du ausarditsu. Lan benetakoak gogozkoago zaizkie, emen agertzen baida gizonaren adimena; orregaitik, opere-tan, sinfonietan, eta Oratorio sailletan lan egiten du; auek korapillotsuagoak, zabalagoak diranez.

Ez da mailla auetara igo dan euskaldun bakarra. Lentxoago ikusi genduan Usandizaga'ren izar dirdiratsua, baiña tamalez oso igeskorra, izen aundiko operista izan bada ere.

Euskalerrri'ko Mozart deritzaiogun, Arriaga erio-izotzak erretako lore bikaiña. Guridi ere ez da izan edozein... Eta aitatu auen gain Ravel gorenaren artezi eta adimen zorrotza agiri dira, Eskudero'k ainbat zor dion gizon arrigarria.

Lau musikalaria auek, gauan zeru goian erein oi diran pitxien antzera dizdiratzen dute Euskalerrria. Eta bakoitzak, ziñez esan dan bezela, norberaren etorriari jarraitzen dio eresti berriari joskera alaia ematean; eta au gauza guztietan. Danok geren erara iokatzen baidugu, eta euskaldunak, itz, amets... dana euskal-eraz dagi. Lau musikalaria auek ere euskaldun dirala, euskeraz asmatzen dituzte beren erestiak. Euskal-biotza euskeraz mintzatzen! Gizona aiurriak nortzen du ederkien; ondo aski salatzen ditu auek ere beren izaerak. Izan ere odola euskalduna izanik, ezin euskaldun baizik agertu. Eskudero'ri ere beste ainbeste gertatzen zaio.

Baiña, onekin ez du euskaldun batek nolabait euskal-muingabeko erestirik sortu ezin dezakenik esan nai. Eta askotan, gure musikalaria euskal-musika egiten asi arren, folkloretik jasotako doiñuak, jantzi dotorez eta alaietz apaintzen saiatu dira bakarrik. Ta au ez da eresti berria asmatzea, len esan dugun bezela, edertzea, jantzi ikusgarriagoz jaztea, antolatzea da. Gogoratu ditzagun Guridi'ren «Diez Melodías vascas» bikaiñak eta bere saillean paregabeak.

Eta emen arkitzen da Eskudero'ren nortasun eta balioa. Bere jokae-ra berri, jori eta jasoan.

Asko aupatu da, ta areago gaurko egunetan, folklore-musikaren narotasun eta balioa. Europa'n batez ere, folklore eresti-saio txikietatik jasotako ezti tantoz Orkestarako gauza arrigarriak sortu dituzte bertako musikolari bizkorrak. Euskalduno'k ezertan aberats bagera, abestietan gaituzo aberatsenak. Baiña euskal-folklore saila oso landua badugu ere, oraindik ez gera bearezko maillara iritxi. Guridi, Donosti eta abarren lan aupagarriak ditugunarren, eskuratu dezakegun gaillura ez dugu lortu. Eta onek dirudi gure maixuaren elburu zailla, baiño txalogarria.

Ta buruan ondo sartu dezagun Eskudero'k ez duela erriaren doiñua oso-csoan jasotzen, bere kutsua baizik, bere lanaren gain-muiña biurtuaz. Doiñuak berak ajola gutxi du; doiñu orrek barnetik daraman apartekotasuna da inportateena: doiñuan bertan ez baiño barruago ortan baidago erriaren nortasuna.

Eskudero'k bere ardura guztia erri erestiaren muin edo espiritua jasotzen ipintzen du. Eta bertan gorde diran ezti tantoak xurgaturik erriak eman dion aide berri edo arnasa arkitzen leiatzen da atsedetik gabe. Erri bakoitzak abestieri bere izaera, berezitasuna erasten dio, eta au da Eskudero'k arkitu nai duena. Berezitasun auk: kadentzi, eska-

listika, ritmo ta abar. Eta musika-sai auetan arkitzen da erritar abestien narotasun eta balio guztia. Orregatik Eskudero'k euskal-abestia aztartzean berezitasun auk arkitu nai ditu. Auetzaz jabetu ondoren, abesti berriak alako erritar kutsuaz mamituak asmatzeko. Era ontan, ordurarte azturik lozorroan bezela zeuden erritar erestiaren berezitasun eta kemen berriak ematen dizkio. Orregatik ez du ia erritar melodirik erabili nai izaten, adimenaren ego ariñeri eragiñez atsegiñago zaio euskal-musika-senari dagokionez berriak kreatea.

Eskudero'k, euskalduna, musikari bezela aztertzen duela esan dezakegu utsik cgin-gabe; eta bere dantza eta abestien bitartez euskal-espiritua ikutzeraiño iristen da, bera bertan kutsatzen dalarik. Eta jakina, gero eresti asmatzeak euskal-ur gozotan gozaturik egiten ditu.

Bidez aitor dezakegu Eskudero'k euskal-izaerak bultzata, era erreze-tatik igesi dalarik, Orkestaren aunditasunean asetzen duela bere aundinai egarria.

Orregatik Eskudero musikari orokorra, ubersala dala zabaldu duenak ez du uts egin. Era ontan: euskal-erestiaren gain-muiña xurgatuaz, bere lanetan mundu guztiaren gustagarri jartzen baiditu euskaldunok gai ontan ditugun aberastunak. Eskudero'k esana da: «Maita gorenagoko bizitz baten miñak eta gure gogaiak adieraziaz gure erria osatu bear dugu, bere mintzo

orokarrean erriak alkartu ditezen».

Lortu ote da amets lilluragarri
au? Galdera oni kondairak eran-
tzungo dio. Guk ez baidugu gai on-
tan gure iritzia emateko ainbat eza-
gutza, euskal-eresti osoa ezagutu
bear dalarik. Baiña, egi-zale azaldu
nai badut ezin uka dezaket Esku-
dero lan ontan oso aurrera dijoanik,
eta onen egiztapen, ara or «Illeta»-
ren eta «Zigor»en dizdira itxuga-
ria. «Concierto vasco»ren ederra ez
da txikiagoa. Orkestarako ta piano-
rako asmatutako lan onek, «Premio
Nacional» sari nagusia lortu ondo-
ren beronek urratu zuan Eskudero-
ren ospe-bidea. Ez det uste ezer gei-
ago izendatu bearra dudarik. Baiña
«Illeta»zaz agertu dan iritzia azal-
du nai nuke. Ona zer dioten musi-
kalariak: «Oratorio saillean asma-
tu dan lanik egokien eta oneneta-
koa da *Illeta*».

«Zigor», bukatuta egon arren, ez
da oraindik entzutera eman.

Arantzazu'ri buruz eginiko «Poe-
ma Sinfonikoa» ez dijoa Eskudero-
k geienetan arrotutako bide ontatik.
Sariketaren arauak bultzatu bai
ninduten, dio, bidez kanpora. «Nere
jokaera euskal-folklore saillean
xurgatu ta bertatik jasotako lega-
miaz edertasun bereziak piztea da,
ta ez doiñu-tema erritar zaarrak jan-
tzi berriz apaintzea bakarrik». Izan
ere, Poema ontan S. Inazioaren Mar-
txa, «Erreberentzi dantza», eta bes-
te «Benedicta»ko abesti-tema ba-
tzuek baidarabilzki.

Nabari dugun bezela, Eskudero,

Poema ontan ere, osoki euskaldun-
musikalari agertzen da. Euskaldu-
na bere jaiotzean, euskalduna aiur-
riz, eta batez ere euskalduna eresti
mamian. Euskal-folklore muiñ-
muiñetik aztartzten du, Euskal-erri-
aren ederti almenak zabal-zabalik
dauden kutxa aberatsean. Eta ber-
tan gogoa sukaturik eta teknika
oraztua dualarik, eresti berriak
ematen dizkigu.

Euskal erestiaren berezitasune-
tzaz mintza zitzaidan pitin bat: rit-
mo berriaz, kadentziaz, ezkalistikaz
eta abarri buruz.

Utzi dezagun lan au teknikoen
azterketarako.

* * *

Eskudero'rekin izan genduan iz-
ketarte gozoaz ari ginala, onela
mintza zan norbait: Zein eskolatan
sartu dezakegu Eskudero? Onelako
apalaketa ta gonbazioak ez dira
errezak. Utzi dazeiogun kondairari
lan ori. Ala ere, zeredozer adierazi
digu Eskudero'k bere unibersaltasun-
a ondo-artzearekin; mundura be-
gira ekin baidio lanari.

Goian adierazi dugun bezela, Es-
kudero «Eresti folkloreaken orokar-
tasunak» ukitua dauka. Aide onek
indar aundia artu du azkenengo gi-
zaldietan. Bide ontatik dabilta
Grieg, Dvorak ta Falla musikalari
ospetsuak, beste askorekin. Baiña
orregatik Eskudero'k bere jatorta-
sunean zeredozer galtzen duela esa-
tea ez litzake egoki. Bere erestia
beste bat izango baita. Grieg'ek no-

ruegatar biotza ta Dvorak'ek Txekoslovakitarra bezela, gure Eskudero'k euskal-biotz mintzo xamurrean itz egiten digu. Inork irabazi badu, gure folkloreak merezi baidu mundu osorako bide au.

Eskudero berak adierazi zigun Ravel'ekin duen kidesan eta aidentasuna. Baiña kidesan au, batez ere, gaztarako lenengo urteetan mantendu zuan. Geroztik, berak esana da, bere lanez urratu omen du bide berria, lan ontan almen eta egokitasun guztiak jartzen zitualarik. Norbaitek ba-diteke beragan maixuen kutsuren bat usmatzea; au ezin uka dezakegu, danok baidugu amaren odoletik.

Eta, musikalaritzan aurreko mogimenduren baten jarraille edo bide berrien kreatzaille dan galdetu nionean, laburki ta argi erantzun zidan:

—«Formalista naiz ni».

Eskudero benetan Debussy'ren impresionismo lañotasunetik urrin dabil, onek maitekiro lorategi au landu arren. Impresionismua ez da aurre-eskemetara jeisten. Eskudero berriz ausardi onen etsai agertzen da. Lenbizi, etxe bat jasotzen danean bezela, oiñarria finkatzen du, erestiarren ezurra alegia, eta gaindik mamiarekin apaintzen, betetzen, biotzak erne dion uki-giarretsuarekin. Baiña, ez da maixu klasikoek asmaturiko formatatik asten dan oi-etakoa, ez: berak forma berrietan ixurtzen du bere etorria. Onek Eskudero'ren libertade ta menpekota-

suna ongi uztartzen ditu. Au ez da, nere ustez, ez akats, ez txirotasun; erestia asmatzean berori dagokion bidetik ekitea baiño.

—Gaurko armoni berria klasikoen zarra bezin bikaiña da. Nik nere abestietan «tonal» edo «atonal» garratzena berdin darabilkit. Naia ondoen azaltzen didan era ura baitzait egokiena.

Kritikoez zurki azaldu digute Eskudero'k orkesta - instrumentuetaz duen ezagutza arrigarria; izan ere, lilluragarriak dira berak ateratzen dizkien espresio - zolitasunak. Egiaz, Eskudero'k bere lanetan lortu ditun efekte asko ez dago obetoga lortzerik. Esate baterako: «Illeta»ko ekaitza, «Arantzazu'ko Poemako» agerkunde lilluragarria, ta abar. Zeini ez dio «Illeta»k biotza ukitu? Espresionista ote dugu bada Eskudero'...

Esanarekin ez da naikoa; bere lanetan geiago baidago. Bere lera bizia eta lirismu biguñia ezin aztu ditzakegu. Ederki dagerkizu aita-turiko Oratorio eta Poeman.

Beste bereziutasun bat bere deskrizio-joera da. Jendetzaren oiñotsa, gudu-giro beroa, mendi-arrats gozaren pakea... Sarri bere abestian pintatzen ari dala irudi izan zaigu. Eta maiz mundu ta idea berriak amesarazi dizkigu Eskudero'ren musika-biozkadak.

* * *

Saio onetan Euskal-erriak ezagutu duen musikalaririk aundieneta-

ko baten argazkia eman dut. Bukatzeko esan dezadan, orain arkitzen dala Eskudero eldua, orain aleak emateko gertua. «Concierto, vasco», «Illeta», «Arantzazu'ko Poema», eta «Zigor»erekin urratu duen bi-dea zabala ta dirdiratsua dirudi. Gaztea izanik ugaritsu datorkigu Eskudero, Eta zergaitik beragan si-

nestu ez? Zergaitik bere izen ospetsua munduko musikari undien artean ikusiko degula esan ez?

Eta au gertatzen danean, iritxiko aal da, euskaldunok gere aberastasunetik limosna egingo dugu. Eta Eskudero'ren lei aundia eta bikaina bete, asea litzake.

AZKEN POEMA

Kantsazioaren aitzakiarekin
nire gradotik
dimisioa
presentatzen dudalarik,
beste enplego
nekagarriago bat
onartzen dut.

Gabriel Aresti eta Segurola